

εἰς τὸν ποταμὸν, τὴν δὲ νύκτα γίνονται ζωηρότεροι καὶ καταδύναντες ἐκ νέου εἰς τὸ ὕδωρ περιφέρονται μετὰ μεγίστης ταχύτητος καὶ εὐστραφείας.

Οἱ θύλακες αὐτῶν δὲν ἔχουσι μαστοὺς, ἢ τοῦλάχιστον οἱ μαστοὶ αὐτῶν δὲν φαίνονται· καὶ ὁμοίως γαλακτοτροφοῦσι τοὺς νεοτὸς αὐτῶν. Ἴδου πῶς περιγράφει περιηγητὴς τις τὰ περὶ τούτου·

« Εἶδον, λέγει, μικροὺς ὀρνιθοῦρύγχους συνοδεύοντας τὰς μητέρας των μεθ' ὧν ἐπαίξον, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπλανῶντο μακρὰν τῆς ὁχθῆς καὶ δὲν εἶχον πόθεν νὰ τραφῶσι· παρτήρησα δὲ τότε ὅτι ἐπιθυμοῦντες νὰ φάγωσιν ἐπλητίζον τὰς μητέρας των, ὅσκις ὁμοίως εὐρίσκοντο μεταξὺ χόρτων ἐνύδρων. Ἡ μήτηρ κυρτουμένη ἀμέσως συνέλθισε τὴν κοιλίαν, καὶ οὕτω ἀνέθρεψε γάλα τὸ ὅποιον ἀπερρόφων εὐκόλως ὁ νεοτὸς, ἀλλὰ περιστρεφόμενος διὰ νὰ μὴ στερηθῶσιν εἰ δυνατόν μήτε φανίδος. Τὸ γάλα τοῦτο εἶναι ποικιλόχρουν ὡς τὸ λιμνάζον ὕδωρ ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· εἶδον δὲ τοῦτο πολλάκις καὶ ἐν καιρῷ ἡμέρας καὶ ἐν καιρῷ νυκτός. Εἶδον προτέτι ὅτι ὁσάκις κεκμηκὼς τις νεοτὸς δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ, ἀναπηδᾷ εἰς τὴν βράχιν τῆς μητρὸς. »

Οἱ νεοτὸς πρὶν ἐκδῶσι τῶν φωλεῶν δὲν ἔχουσι τρίχας. Τὸ ρύγχος αὐτῶν εἶναι βραχὺ καὶ πλατὺ, οὕτως ὥστε νὰ ἐκμυζῶσι καὶ ἀπομάσσουσιν εὐκολώτερον τὸ γάλα· θλίβουσι δὲ ἀδιακόπως μυζῶντες τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτῶν διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τῶν ὀπισθίων.

Δεκαπέντε ἢ εἴκοσι ἡμέρας μετὰ τὴν γέννησιν τῶν μικρῶν, ἀναφύονται εἰς τὸ σῶμά των τρίχες, καὶ τότε μόνον δύνανται νὰ κολυμβήσωσιν.

Οἱ ὀρνιθοῦρύγχοι ἔχουσι τὴν ὁσφρητικὴν λῖαν ἀνεπτυγμένην, καὶ οὐτε τρώγουσιν, οὐτε πλητίζουσιν τι ἂν μὴ ὁσφρανθῶσι πρῶτον αὐτό· ἡ ὄψις ὁμοίως καὶ ἡ ἀκοή αὐτῶν δὲν φαίνονται τόσῳ ὀξείαι ὡς καὶ αἱ τῶν ἄλλων ζώων. Κοιμώμενοι στρογγυλαίνονται ὡς αἱ γαλαῖ, ὥστε ὁμοιάζουσι σφαῖραν. Πολλάκις δὲ καὶ ἀνακάθηνται ὡς οἱ κύνες, στηρίζόμενοι ἐπὶ τῶν κέρκων αὐτῶν, καὶ κρεμαμένους ἔχοντες τοὺς ἐμπροσθίους πόδας. Μόνον τῶν ἀρρένων οἱ ὀπίσθιοι πόδες εἰσὶ γαμφώνυχες.

Ὁ αὐτὸς περιηγητὴς λέγει ὅτι οἱ ὀρνιθοῦρύγχοι δὲν εἶναι ἀφυεῖς ὅταν ὑποθέται ὁ θάλακων τὸ δύσμορφον καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀκατέργαστον τῶν σωματίων αὐτῶν· διότι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν τοὺς ὁποίους κατέστητε τιθαστοὺς, τοσοῦτω ἐγένοντο ἡμεροί, ὥστε στηρίζοντες πολλάκις τὴν βράχιν αὐτῶν εἰς τὸν τοῖχον ἀνελθόντες εἰς τὴν κλίην του. Ἄλλοτε δὲ καὶ τροφὴν ἐλάμβανον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ κυρίου των.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΑΛΛΑΣ ΝΟΗΤΙΚΑΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ (*).

—Ο—

Ὅσοι τυχὸν ἀνέγνωσαν τὰ ὑπ' ἡμῶν πρότερον ἐκδοθέντα, δὲν ἀγνοοῦσιν ὅτι τὸ περὶ πρώτων ἐνοειδῶν ζήτημα ἐθεωρήσαμεν ὡς τὸ σημαντικώτατον ὅσων ἐπιλαμβάνεται ἡ φιλοσοφία, καθότι ἐκ τῆς διαφόρου λύσεως αὐτοῦ προήλθε, καθ' ἡμᾶς, καὶ ἡ διάφορος τῆς τιμιωτάτης τῶν ἀνθρωπίνων μαθήσεων τύχη κατὰ τε τὴν ἀρχαίαν καὶ μέσην καὶ νέαν ἱστορίαν. Προτιθέμενοι δὲ νὰ συνεισφέρωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς λύσιν τοῦ οὐσιωδέστατου συνάμα δὲ καὶ δυσκολωτάτου τούτου προβλήματος, ἐτολμήσαμεν νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ τὸ ἐξαγόμενον τῆς ψυχολογικῆς μας μελέτης. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς εὐνοϊκῶς ὑποδεχθέντας τὸ πρῶτον ἡμῶν δοκίμιον, καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, τὰ μέγιστα εὐγνωμονοῦμεν, καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν διάθεσιν καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας ζῆλον ἀποδίδομεν τοὺς ἐπαίνους, δι' ὧν ἐνηρωστήθησαν νὰ ἐνθαρρύνωσι τὰ πρῶτα βήματα ἡμῶν εἰς τὸ πολύμοχθον καὶ περιελείας ἄλλοτε στάδιον τῶν φιλοσοφικῶν ἀγώνων. Εἰς δὲ τὰς ἐπικρίσεις, ὑπαγορευθεῖσας καὶ ταύτας ὑπὸ ἀκακίφωτος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐπιστήμης ἔρωτος, ἴσως χρησιμεύσῃ ὡς ἀπάντησις ἡ συνέχεια τῆς ἐν τῇ παρούσῃ διατριβῇ ἐκτεθητομένης θεωρίας.

Ἵνα δὲ ὑποδείξωμεν τὸν κρίκον τὸν συνδέοντα τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τῶν φιλοσοφικῶν μελετῶν μας μετὰ τοῦ πρώτου, ἀνάγκη νὰ ἐνθυμίσωμεν ὅτι τὰς πρώτας ἐννοίας ἢ τὸ ἐκ τῶν προτέρων στοιχείον τῆς γνώσεως ἀνηγάγομεν εἰς τὴν ἰδέαν καὶ τὰς ἀρχάς τοῦ ὄντος, τὴν μὲν ἰδέαν ὁρωμένην ἀπ' ἀρχῆς ἐν ἡμῖν, ἀλλ' ὡς καθολικὸν καὶ ἀναγκαῖον τύπον ἐν τινι μερικῷ καὶ ἐνδεχομένῳ ὄντι πραγματοποιούμενον, καὶ πέντε ἔχουσιν ἐν ἐαυτῇ στοιχεῖα, τὴν ὑπόστασιν, τὴν μορφήν, τὴν σχέσιν, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον· τὰς δὲ ἀρχάς τρεῖς οὖσας, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἰδέας ἀναποσπάστους καὶ ἀπ' ἀλλήλων. Εἶναι δὲ αὗται ἡ τῆς ταυτότητος, ἡ τῆς αἰτιότητος καὶ ἡ τῆς τελεότητος, δι' ὧν τὴν τε ὑπαρξίν τῶν ὄντων, καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν πρὸς ὃν ὄρον αὐ-

(*) ΣΗΜ. ΤΗΣ ΔΙΕΓΘ. Ἡ Π x ν δ ὡ ρ α θεωρεῖ ἐαυτὴν εὐτυχῇ ὁσάκις χρησιμεύει ὡς ὄργανον εἰς τὸ νὰ κοινοποιῇ καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ὁμογενῶν ἔργα, ἐπιμετρουῦσα αὐτῶς εἰπεῖν τὴν πανταχοῦ γενομένην πρόοδον. Τὴν εὐτυχίαν δὲ ταύτην συναπαρτίζεται ἐκ πολλῶν, ὅτε οἱ συγκαταθεῖοντες νὰ τιμῶσιν αὐτὴν διὰ πνευματικῆς συνδρομῆς, κατατάσσονται, ὡς ὁ συγγραφεὺς τῆς ἀνωτέρω διατριβῆς καὶ ὁ Κ. Σ. Ζαμπέλιος, οὐκ ὀλιγοπείθεται ἤδη καὶ θέλομεν καὶ αὐτὸς δημοσιεύσει πραγματείας, μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας.

τῶν μελετῶμεν. Δι' αὐτῶν, ὥσεί διὰ τινος εἵδους τὴν ὕλην μορφοῦντος, ὁ τοῦ Λόγου ὁργανισμὸς συμπληροῦται, καὶ ἐξ αὐτῶν ἡ ἐσωτερικὴ ἐκείνη τάξις τοῦ πνεύματος συνίσταται ἢ εἰς τὴν ἀντικείμενικὴν ἀντιστοιχοῦσα, ἥς τὸ ἀρχέτυπον ἐν τῷ Θεῷ Λόγῳ διακλάμπει, τῷ φωτίζοντι καὶ τὸν ἄνθρωπον διὰ μιᾶς τῶν ἀκτίνων του, ἥτις οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰμὴ αὐτὸς ὁ ἀνθρώπινος λόγος, ἡ ἀνωτάτη καὶ πολυτιμωτάτη τῶν νοητικῶν του δυνάμεων.

Τοῦτον δὲ τὸν ὁργανισμόν τοῦ λόγου δὲν ἐμρφώσαμεν δι' ἀφαιρέσεως, ἀποτπῶντες ἀλλήλων τὰ διάφορα στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, καὶ ἀθαιρέτως πως δημιουργοῦντες τὰς πρώτας ἐκείνας ἐννοίας, τὰς ὁποίας θεωροῦμεν ὡς βάσιν πάσης γνώσεως καὶ ἐπιστήμης, ἀλλ' εὗρομεν πλήρη καὶ ἀδιαίρετον εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος διὰ προσεκτικῆς παρατηρήσεως καὶ ἀναλύσεως, ὡς ὑποκεκρυμμένον σπινθῆρα, ἐξ οὗ τὸ λογικὸν φῶς ἀενάως καὶ αὐθαρημῆτως ἐξέρχεται, ὡς ἀρχὴν οὐ μόνον νοήσεως καὶ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τᾶξεως καὶ ἁρμονίας καὶ διευθύνσεως, καὶ πηγὴν πάσης λογικῆς καὶ ἠθικῆς τελειότητος.

Καὶ ἐν μὲν τῷ προσεκδοθέντι δοκιμῷ εἰπομεν διακρῆδην, ὅτι ἡ καθολικὴ καὶ ἀναγκαῖα ἰδέα τοῦ ὄντος, καὶ αἱ οὐχ ἥττον καθολικαὶ καὶ ἀναγκαῖαι τοῦ ὄντος ἀρχαὶ ἀποτελοῦσιν αὐτὴν τὴν οὐσίαν τοῦ λόγου, ὅστις, ἀνώτερος ὢν τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς νοήσεως, διοικεῖ καὶ ῥυθμίζει ἀμφοτέρας. Ἠριθμήταμεν δὲ τὰς ἄλλας νοητικὰς δυνάμεις, δι' ὧν ἡ αἰσθησις καὶ ἡ νόησις τελοῦνται, καὶ διὰ τῆς συγκριτικῆς παραθέσεως τῶν περὶ τούτου διασημοτέρων συστημάτων τῆς ἀρχαίας καὶ νέας φιλοσοφίας ἐπισπαθῆσαμεν νὰ ἐμπεδώσωμεν τὴν ἀσθενῆ μας θεωρίαν. Χαράζαντες δὲ ταυτοχρόνως τὰς μεγάλας διαιρέσεις καὶ οἶονεὶ τὰς διαφορὰς ἐπαρχίας τῆς ἡγεμονίδος τῶν ἐπιστημῶν, ἐθέσαμεν τὰς γενικὰς ἐκείνας αὐτῶν ἀρχάς, καὶ τὸν ἀδιάσπαστον δεσμὸν ἐνεδειξάμεν, δι' οὗ καὶ πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν κοινὴν ἀρχὴν συνεννοῦνται, ἀποτελοῦσαι τρόπον τινὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὕψην πάσης ἀνθρωπίνης γνώσεως καὶ ἐργείας.

ὑπελείπετο δὲ καὶ τὴν λεπτομερεῖα μελέτην τῶν ἄλλων νοητικῶν δυνάμεων νὰ ἐπιγερῇτωμεν, καὶ τὰ διάφορα μέρη τῆς φιλοσοφίας νὰ διέλθωμεν προσεκτικῶς καὶ νὰ περιγράψωμεν, χρωματίζοντες, οὕτως εἰπεῖν, τὴν εἰκόνα, τὴν ὁποῖαν δι' ἀπλῶν μόνον γραμμῶν εἶχομεν σχεδιάσει ἕως τότε.

Εἰς τὴν νέαν ταύτην μελέτην ἔδωκεν εὐάρεστον εἰς ἡμᾶς ἀφορμὴν ἡ εἰναικὴ πρόσκλησις τοῦ νὰ διευθύνωμεν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς μελέτας τὴν φιλομουσον νεολαίαν τῆς πατρίδος μας, καὶ ἡδὴ συμπληρώσαντες σχεδὸν, σὺν Θεῷ, τὸ δεύτερον ἔτος τῶν παραδόσεών μας, τολμῶμεν καὶ πάλιν νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ, ἐν μέρει τουλάχιστον καὶ ἐν συνόψει, τὰ νέα ἐξαγόμενα τῶν ἐρευνῶν μας.

Θεωρήσαντες ἀπ' ἀρχῆς τὴν φιλοσοφίαν ὡς ἐπιστήμην τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν νόμων τῆς νοήσεως καὶ τῆς πράξεως, ἐνομίσαμεν ὅτι διὰ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου καὶ ἡ μέθοδος, δι' ἧς δυνάμεθα νὰ τὴν μελετή-

σωμεν, καὶ τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη δῶν τὸ δυνατόν ἀκριβῶς προσδιορίζονται, καὶ αἱ πρὸς τὰς ἄλλας μαθητικὰς σχέσεις αὐτῆς ἀνακαλύπτονται καὶ δικαιολογούνται.

Καὶ τῶντι, ἡ νόησις καὶ ἡ πράξις, ἐσωτερικὰ γεγονότα τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, δι' ἐξωτερικῶν σημείων ἀγγελλόμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα, μόνον διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὁρματος τοῦ πνεύματος δύνανται νὰ ὁραθῶσι, τούτεστι, διὰ τῆς δυνάμεως ἐκείνης, ἥτις, σύγχρονος καὶ ἀχώριστος πασῶν τῶν ἄλλων, πληροφορεῖ ἡμᾶς πιστῶς καὶ σταθερῶς περὶ πάσης ἐσωτερικῆς ἐναργείας, ἥτις, ταυτίζουσα ἐν ἑαυτῇ τὸ ἀντικείμενον καὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς γνώσεως, ἔχει δι' αὐτὸ τοῦτο κύρος ἴδιον καὶ ἀναφαίρετον, δι' οὗ καὶ τῶν ἄλλων τὰ ἐξαγόμενα ἐλέγχει καὶ ἐπικυροῖ, παρέχουσα εἰς αὐτὰ τὴν ἰδίαν ἐνάργειαν καὶ βεβαιότητα, καὶ εἶναι ἐπὶ τελους ἡ βάσις, ἐφ' ἧς, εἴτε ἐν γνώσει εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ, ὅλα τὰ συστήματα ἐπερείδονται, καὶ αὐτὰ τὰ ἀπαρνούμενα τὸ κύρος τῆς, καὶ φαινόμενα μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀνεξάρτητα αὐτῆς, καὶ τρόπον τινὰ ἰδιοτύτητα. Ὅθεν ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς φιλοσοφίας, ἡ ψυχολογικὴ ἢ λεγομένη μέθοδος ἐφάνη εἰς ἡμᾶς ἡ μόνη νόμιμος καὶ ἀσφαλὴς καὶ σωτήριος, ἔχουσα πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ ἐνάργειαν ἀκαταμάχητον καὶ ἀδιάσειστον βεβαιότητα, οὔσα δὲ εἰς πάντα ἀνθρώπους κοινὴ, μὴ χρήζουσα, ἕνεκα τῆς ἀπλότητος τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς ἐναργείας τῆς, ὑλικῶν ἐργαλείων, καὶ εἰς διαθέσιν μας πανταχοῦ καὶ πάντοτε προκειμένη.

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς διαιρέσεις αὐτῆς, ἡ τὰς διαφορὰς φιλοσοφικὰς ἐπιστήμας, ἐνομίσκαμεν ὅτι καὶ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀρισμοῦ ἀναγκαῖως προκύπτει· διότι ἂν ἡ νόησις καὶ ἡ πράξις εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλοσοφίας, ὅσα στοιχεῖα ἔχει τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, τόσα εἶναι, καὶ πρέπει νὰ ᾔναι, τῆς φιλοσοφίας τὰ μέρη. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, δι' ὧν ἔχει δυνάμεων, ἡ προσπαθεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ ἀληθές, ἢ ποιεῖ τὸ καλόν, ἢ πράττει τὸ ἀγαθόν, διὰ τοῦτο μετὰ τὴν καθ' ἡμᾶς δυνάμολογίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, συνήθως δὲ ψυχολογίαν καλουμένην, μετὰ τὴν μελέτην δηλαδὴ τῶν νοητικῶν δυνάμεων καθ' ἑαυτὰς θεωρουμένων, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀντικείμενικῆς ἐνεργείας καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὸ ἀληθές, τὸ καλόν καὶ τὸ ἀγαθόν, ἔπονται τρεῖς ἕτεραι ἐπιστήμαι ἡ λογικὴ ἢ ἡ καλλολογία καὶ ἡ ἀγαθολογία, ὑποδιαιρούμεναι καὶ αὗται εἰς ἰδίους κλάδους, καὶ ἡ ἀνωτάτη καὶ σεβαστοτάτη τῶν ἐπιστημῶν, ἡ Θεοσοφία, ἥτις τὴν ἐννοίαν καὶ ἐνεργείαν τοῦ ἀνωτάτου ὄντος ἔχει ἀντικείμενον, τὸν ὑψηλότερον τούτεστιν ὅρον τῆς νοήσεως καὶ τοῦ λόγου. Τίθεται δὲ παρ' ἡμῶν μετὰ τὴν λογικὴν καὶ καλλολογίαν, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς συμπληροῦται ἡ τῆς νοήσεως καὶ τοῦ λόγου θεωρία, καὶ πρὸ τῆς ἀγαθολογίας, ἐφ' ἧς ἐπιχέει τὸ οὐράνιον φῶς τῆς ἀνακαλύπτουσα τοὺς θεῖους νόμους τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας· διότι, καθὼς διὰ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ καλοῦ

φθάνει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ, οὕτω ὡς καὶ πάσης ἐνεργητικότητος, συναποτελοῦσαν διὰ τοῦ ἀγαθοῦ ὀφείλει τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ἐντολὴν δὲ μετὰ τῆς ἐν ὁρῆτος καὶ ταυτότητος τρεῖς θεμελιώδεις χαρακτῆρας τῆς ἐν ἡμῖν πνευματικῆς ὑποστάσεως. Ἐξ αὐτῆς δὲ εἶδομεν ἐξερχόμενῃν, ὡς ἀποτέλεσμα ἐκ τοῦ αἰτίου, τὴν προσοχὴν, προσπάθειαν οὔσαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀντιλήψεως καὶ συνειδήσεως, καὶ πρώτην ἀρχὴν τῆς ἀφαιρέσεως.

Ἰστέ ἡ ψυχολογία εἶναι ὁ κορμὸς, ἐξ οὗ οἱ πολὺπλοκοι κλάδοι τῶν ἄλλων φιλοσοφικῶν ἐπιστημῶν ἐκφύονται, ὑφούμενοι ἅπαντες ἁρμονικῶς πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ παρέχοντες ὡς πολυτίμους καρπούς πάντα τὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης μαθήσεως καὶ ἐνεργείας, δηλαδή, ὅχι μόνον πᾶσαν ἄλλην ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ κοινωνικὰ καὶ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως.

Καὶ τῶνόντι, ἂν ἡ φιλοσοφία εἶναι ἐπιτήμη τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν νόμων τῆς νοήσεως καὶ τῆς πράξεως, οὐδὲν τῶν ἀντικειμένων τῆς ἀνθρωπίνης μελέτης καὶ ἐνεργείας διαφεύγει τὸ κράτος τῆς διὸ καὶ εἰς τὴν Μαθηματικὴν καὶ φυσικὴν ἢ φιλοσοφίαν παρέχει τὰ ἀντικείμενα καὶ τὰς μεθόδους, καὶ ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἠθικοπολιτικῶν ἐπιστημῶν θέτει τὰς ἀρχὰς καὶ ζωογονεῖ καὶ διευθύνει τὰς ποικίλας ἐφαρμογὰς εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν κοινωνίαν.

Ἀρχόμενοι λοιπὸν ἀπὸ τῆς ψυχολογίας, καὶ ἐπιχειροῦντες διὰ τῆς συνειδήσεως τὴν μελέτην τῶν νοητικῶν δυνάμεων, ἤρχισαμεν δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν ἐπαλήθευσιν τῆς ἡμετέρας θεωρίας.

Καὶ εἰς μὲν τὴν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀντίληψιν, εὗρομεν στενοτάτην καὶ ἀδιάσπαστον σχέσιν πρὸς τὸν λόγον, καθὼς χορηγοῦντα εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἐννοίαν τῆς ὑποστάσεως, εἰς ἣν ἀνάγονται καὶ ἐξ ἧς πάντα τὰ αἰσθητὰ φαινόμενα ἐξέρχονται, καὶ τὰς δύο ἐννοίας τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου ἀπειρῶν τῶν ὄντων δοξαῖον, καὶ οὐ μόνον ὑποκειμενικῶν, ἀλλ', ὡς ἀπεδείξαμεν, καὶ ἀντικειμενικῶν ὄρων πάσης ὑπάρξεως. Εἰς ταύτας δὲ τὰς ἐννοίας πάντα τὰ δυνατὰ σχήματα, καὶ οἱ νόμοι πάσης κινήσεως ἀνθρώπου ὡς δύο περιέχονται, δηλοῦσαι τὴν κατὰ πᾶσαν ἐννοίαν ἀπειρον τοῦ Θεοῦ φύσιν. — Εἶδομεν ὡσαύτως ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ ἐν τῇ διεξοδικῇ ἀναλύσει τῆς πρώτης καὶ καθολικωτάτης τῶν αἰσθήσεων τῆς ἀφῆς, τίνι τρόπῳ ἡ βεβαιότης ἀποκτᾶται τῆς ἀντικειμενικῆς ὑπάρξεως τῶν ἐκτὸς, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς τῶν ἀρχῶν τοῦ λόγου, τῆς ἀρχῆς τῆς ταυτότητος, ἣν καὶ οἱ μᾶλλον ἀπόλυτοι σκεπτικοὶ ἀποδέχονται καὶ μεταχειρίζονται, δι' αὐτῆς καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀείποτε κατασκευάζοντες τοὺς συλλογισμούς τῶν.

Διὰ δὲ τῆς αὐτῆς τοῦ λόγου θεωρίας ἠδυνήθημεν νὰ διαφωτίσωμεν πληρέστερον ἢ μέχρι τοῦδε, τὴν ἀρχὴν, τὴν ἐνεργείαν καὶ τοὺς νόμους τῆς ἀφαιρέσεως.

Τῶνόντι εὗρομεν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ἀνενεργείαν τινά, ἣν προσωπικὴν ἀρχὴν ὀνομάζουσιν, ὑποκινούσαν τὰς ἄλλας πνευματικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις, καὶ οὕτω διαστέλλουσαν αὐτὰς τῶν εἰς τὰ ἄλλα ὄντα ἀπλῶν ποικιλιῶν καὶ ἰδιότητων, καὶ πηγὴν οὔσαν τῆς ἐξ

Ταύτην δὲ εἶδομεν ἀποσπῶσαν ἀλλήλων τὰ διάφορα στοιχεῖα τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν φαινομένων, καὶ δημιουργοῦσαν τὰς πολλὰς ἐκείνης ἀφηρημένας καὶ γενικὰς ἐννοίας, αἵτινες συνιστῶσι τὸ πλεῖστον μέρος καὶ σχεδὸν ὅλον τὸ κεφάλαιον τῶν γνώσεών μας. Ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα ταῦτα δὲν μένουσι καθ' ἑαυτὰς ἄσχετα, ἀσυνάρτητα καὶ ἄτακτα ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ πνεύματι, διότι ἀπ' ἐναντίας συνενούμενα κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ ὄντος, συνιστῶσι τὰς μεγάλας ἐκείνας κατατάξεις, τὰς ὁποίας γένῃ καὶ εἶδῃ ὀνομάζομεν, αἵτινα διὰ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ συνενώσεως τῶν εἰς πολλὰ κοινῶν χαρακτῆρων μορφοῦνται, ἀλλὰ ἄλλων εὐρύτερα καὶ περιεκτικώτερα, ἀλλ' ἅπαντα ὑποτασσόμενα εἰς τὸ γενικώτατον καὶ ἀνώτατον γένος, τὸ ὄν, ὅπερ ἅπαντες ἐθέτον ἐπὶ κεφαλῆς οἷαςδήποτε κατατάξεως, ἀγνοοῦντες ἰσως τὸν λόγον τῆς ὑπεροχῆς ταύτης. Ἰσαύτως δὲ διὰ τῶν τριῶν τοῦ ὄντος ἀρχῶν, διὰ τῆς ἐννοίας τοῦτέστι τῆς τάξεως, ἐξηγήσαμεν τὴν δευτέραν χρῆσιν τῆς ἀφαιρέσεως καὶ γενικεύσεως, τὴν διὰ τῆς ἐξαγωγῆς ἀνακάλυψιν τῶν νόμων τῆς φύσεως. Ἰστέ ἡ ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς νοήσεως ἀφαιρέσει οὗτα, εἶναι, ὡς πρὸς τὸ ὑποκείμενον, προσθήκη, συνένωσις δηλαδή τῶν ἀφαιρέθέντων στοιχείων ἐν τινι προὑπάρχοντι σχήματι, ἐξ οὗ λαμβάνονται ἀκολουθῶς καὶ ἀποδίδονται διὰ τῶν προτάσεων εἰς ἃ ἀκούουσιν ἀντικείμενα. Ἡ δὲ ἐξαγωγή οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ ἀνὰγνωριστὶς τῆς καθολικῆς τάξεως τῶν γεγονότων, προὑποθέτουσα αὐτὴν τὴν ἐννοίαν τῆς τάξεως, προὑπάρχουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ λόγου συνισταμένην. Καὶ τοιοῦτρόπως ἐν ᾧ ἀπ' ἐνὸς ἐκδηλοῦται τὸ καθολικὸν καὶ ἀναγκασίον τῶν νόμων, οὗς διὰ τῆς διατηρήσεως τῶν φαινομένων καὶ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς ἀνακαλύπτομεν καὶ προσδιορίζομεν, καθ' ὅσον ταυτίζονται κατὰ τοῦτο μὲ τὰς καθολικὰς καὶ ἀναγκασίας τοῦ λόγου ἀρχὰς, στηρίζεται ἀπ' ἐτέρου ἐπὶ ἐδραίων καὶ ἀκλονήτων βάσεων ὁ ἐξαγωγικὸς συλλογισμὸς, ἐπ' οὗ ὅλον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν τὸ οἰκοδόμημα ἐρείδεται καὶ θεμελιούται.

Ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὴν ἀφαιρέσιν καὶ οἶονεῖ ἐνσπιγματικὴν καὶ ἀκούσιον ἀφαιρέσιν, εὗρομεν τὴν σύζευξιν, δι' ἧς, ἀνεξαρτήτως πάσης ἀνθρωπίνης ἐργασίας, τὰ εἶτε ἐξωθεν εἶτε ἐσωθεν λαμβανόμενα νοητικὰ στοιχεῖα συνδέονται πρὸς ἀλλήλα κατὰ τινὰς νόμους, τοὺς ὁποίους ἀείποτε ἐπειράθησαν νὰ ἀνακαλύψωσιν οἱ ψυχολόγοι, καὶ διαφοροτρόπως ἐπροςπάθησαν νὰ προσδιορίωσι, χωρὶς ὁμῶς νὰ ἐλθωσιν οὐδὲ περὶ τούτου εἰς τι ἐξαγά-

μενον θετικόν, καὶ γενικῶς παραδεδεγμένον. Τούτους δὲ ἐνομίσσαμεν ὅτι εὗρομεν ὄχι εἰς τὰς ἀτελεῖς, συγκεχυμένας καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον αὐθαρέτους θεωρίας τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Χιούμη, τοῦ Ρεΐδου, τοῦ Δύγαλ Στουάρτου καὶ ἄλλων, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὄντος συμπλοκὴν τῆς διανοίας· διότι παρατηρήσαμεν ὅτι αἱ ἐννοιαὶ συζευγνύονται ἢ κατὰ τὴν σχέσιν ἣν ἔχουσιν ἢ ὑπόστασις καὶ ἡ μορφή πρὸς ἀλλήλας, ἢ κατὰ τὰς σχέσεις τῆς ἐν τόπῳ συνεχείας, καὶ ἐν χρόνῳ συνυπάρξεως, ἢ κατὰ τὰς ποικίλας σχέσεις τῶν ὄντων πρὸς ἀλλήλας, εἴτε ἐνεργείας καὶ ἀντενεργείας, εἴτε ὁμοιότητος καὶ ἀναλογίας, ἢ διαφορᾶς καὶ ἐναντιότητος, ἢ, τελευταῖον, κατὰ τὰς σχέσεις τῶν ἐξωτερικῶν δηλώσεων τῶν ὄντων πρὸς αὐτὰ τὰ ὄντα, τῶν λέξεων δηλαδὴ πρὸς τὰς ἐννοίας, τῶν σημείων πρὸς τὰ σημεινόμενα. Ἴστε, πᾶσαι αἱ συζευκτικαὶ τῶν ἐννοιῶν σχέσεις ἀνάγονται καὶ αὗται εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν στοιχείων του.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ σύζευξις εἶναι ὁμολογουμένως ὁ ἐσωτερικὸς ὅρος τῆς μνήμης, ἐκ τῆς περὶ συζεύξεως θεωρίας ὠδηγήθημεν ἵνα λύσωμεν, εἰ δυνατόν, καὶ τὸ περὶ τοῦ αἰτίου τῆς μνήμης δυσκολώτατον καὶ ἐπὶ τοιοῦτον ἀμφισβητούμενον ζήτημα. Καὶ εἰ μὲν ὕλικῶς θέλομεν νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ παράδοξον καὶ μυστηριώδες τοῦτο φαινόμενον τῆς εἴτε ἀκουσίας εἴτε ἐκουσίας ἀνανεώσεως ἐννοιῶν καὶ αἰσθημάτων, ἅτινα πρὸ πολλοῦ φαίνονται ἐξαλειφθέντα τοῦ πνεύματος, ἀνάγκη βεβαίως δὲν ἔχομεν νὰ προστρέξωμεν εἰς τι προϋπάρχον καὶ ἐκ τῶν προτέρων στοιχείων, διότι τότε ὁ νόμος δι' οὗ αἱ ἰδέαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἀμοιβαίως προκαλοῦνται ἀνανεοῦμεναι διὰ τῆς μνήμης, οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰμὴ αὐτὸς ὁ σύνδεσμος, αὐτὴ ἡ σύμφυσις τῶν μαρίων τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης. Ἀλλὰ τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς ἐξηγήσεως ταύτης πρὸ πολλοῦ ἀπεδείχθη. Καὶ ὡς πρὸς τὸ πνευματικὸν αἶτιον τῆς μνήμης, ἀπὸ Ἀριστοτέλους καὶ Λεϊβνιτίου μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ὁ αὐτὸς δισταγμὸς ἐπικρατεῖ καὶ ἡ αὐτὴ ἀβεβαιότης, ἅτινα χαρακτηρίζουσι καὶ τὰς περὶ συζεύξεως θεωρίας. Ἐφάνη δὲ εἰς ἡμᾶς, ὅτι τὸ αἶτιον τῆς μνήμης ἔπρεπε νὰ ᾔῃ στοιχεῖόν τι ἐκ τῶν προτέρων, πάντοτε παρὼν εἰς τὸ πνεῦμα, εἴτε ἔχομεν αὐτοῦ συνείδησιν εἴτε μὴ, καὶ πάντοτε εἴτε ἐν γνώσει εἴτε ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν, ἐνεργοῦν καὶ συμπληροῦν ἢ ρυθμίζον τὴν ἐνέργειαν τῶν νοητικῶν δυνάμεων. Καὶ καθὼς εἶδομεν ὅτι ἡ ἀντίληψις δὲν εἶναι πλήρης εἰμὴ διὰ τοῦ λόγου, ὅτι ἡ ἀφαίρεσις, ἡ γενίκευσις καὶ ἡ ἐπαγωγή δὲν τελοῦνται εἰμὴ πάλιν διὰ τοῦ λόγου, διότι οὗτος παρέχει καὶ τὴν πρωταρχικὴν ἐννοιαν πάσης κατατάξεως, καὶ τὰς ἀρχὰς, δι' ὧν ἐπαγόμεθα εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀντικειμενικῆς τάξεως τῶν ὄντων, ἥτις τῇ ἐν ἡμῖν λογικῇ τάξει ἀντιστοιχεῖ, ὡσαύτως ἐνομίσσαμεν ὅτι, ἕνεκα τῆς σινοτάτης σχέσεως τῆς μνήμης πρὸς τὰς προηγουμένας νοητικὰς δυνάμεις, τὴν ὁποίαν σὺν ταῖς ἄλλοις καὶ αὐτὴ ἡ θεωρία τῶν τελειοποιητικῶν μέσων τῆς μνή-

μης ἀποδεικνύει, ἕνεκα τῆς ἀνάγκης στοιχείου τινὸς καὶ κέντρον διηγετικῶς ἐν τῷ πνεύματι ἐνεργοῦντος, καὶ οὐ μόνον ἐν αὐτῷ συνενοῦντος πάσας τὰς ἐννοίας, ἀλλὰ καὶ συμπληροῦντος αὐτὰς καὶ διατάσσοντος κατὰ τὴν φυσικὴν καὶ λογικὴν αὐτῶν τάξιν, αὐτὸ τοῦτο τὸ στοιχεῖον ἔπρεπε νὰ ᾔῃ καὶ τὸ αἶτιον τῆς μνήμης, καὶ ἐπομένως, εἰ καὶ δὲν ἐδυνήθημεν νὰ διαφωτίσωμεν καὶ προσδιορίσωμεν ὅλους τοὺς μυστηριώδεις νόμους τῆς θαυμαστῆς ταύτης δυνάμεως, δὲν ἐδιστασάμεν ὁμῶς νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι μόνη ἡ περὶ λόγου θεωρία ἠδύνατο νὰ εὐκολύνῃ καὶ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν τὸσο ἀναγκαίαν καὶ ἐπὶ τοσοῦτον προσδοκωμένην ταύτην ἐξήγησιν.

Τέλος ἡ φαντασία, ἡ μαγικὴ ἐκείνη δύναμις, ἥτις φαίνεται ὑπὲρ πάντων ἄλλην ἀνεξάρτητος, καὶ ἀνεπίδεκτος συστηματικῆς θεωρίας, ἦλθε καὶ αὕτη νὰ ὑποταχθῇ εἰς τοὺς νόμους τῆς ἀνωτάτης καὶ κυριαρχικῆς τοῦ πνεύματος δυνάμεως. Καὶ τῶν ὄντι, μολονότι ἡ φαντασία κατὰ τοῦτο διακρίνεται τῶν ἄλλων δυνάμεων, καθ' ὅσον προσθέτει στοιχεῖα ἴδια εἰς τὰ ἐξαγόμενα τῆς ἀντιλήψεως, τῆς συνειδήσεως ἢ τοῦ λόγου, οὐχ ἥττον ὁμῶς ἡ προσθήκη αὕτη δὲν ἀλλοιοῖναι τὸν θεμελιώδη τύπον τῆς διανοίας. Ἡ φαντασία, ἥ τε εἰκαστικὴ λεγομένη, δι' ἧς ζωηρῶς παριστάνονται εἰς τὸ πνεῦμα τὰ παρόντα, τὰ παρελθόντα ἢ τὰ μέλλοντα, καὶ ἡ ποιητικὴ, δι' ἧς ἐξ ὧν ἔχομεν στοιχεῖων νέαι ἀντικείμενα δημιουργοῦνται μὴ ὑπάρχοντα ἐν τῇ φύσει, καὶ κατὰ τὴν μίαν καὶ κατὰ τὴν ἄλλην τῶν τοσούτων διχοφύρων λειτουργιῶν τῆς, δὲν ἀντιβαίνει εἰς τοὺς γενικαὺς νόμους τοῦ πνεύματος. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην εἶναι πρόδηλον, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, φαντασία ἄνευ λογικότητος, φαντασία μὴ ἐκφράζουσα τὴν ἐννοιαν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ὄντος, εἶναι παραφροσύνη. Καὶ μάλιστα ἐάν τὸ ἴδιον τῆς ποιητικῆς φαντασίας ἀντικείμενον εἶναι τὸ ἰδανικόν, ὡς ἐκ τῆς τοῦ πραγματικοῦ δηλοῦται καὶ πραγματοποιεῖται καὶ ἡ τέχνη, φανερόν ἐστι τὸ ἰδανικόν τοῦτο δὲν εἶναι εἰμὴ αὐτὸς ὁ ἀνώτατος καὶ αἰδιος καὶ ἀνεξάντητος τύπος πάσης λογικότητος, καὶ ἐντεῦθεν αἱ πολλαὶ μεταξὺ ἐπιστήμης καὶ καλλιτεχνίας, μεταξὺ ἀληθοῦς καὶ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ σχέσεις, αἵτινες διαφωτίζονται διὰ τῶν μεταξὺ λόγου καὶ φαντασίας ὑπαρχουσῶν, τὰς ὁποίας, ὅσον ἠδυνάμεθα, ἐπειράθημεν νὰ προσδιορίσωμεν.

Μὲ τὴν περὶ φαντασίας διδασκαλίαν τελειώνει ἡ περιγραφή καὶ μελέτη τῶν νοητικῶν δυνάμεων, διότι παρὰ ταύτας ἄλλας δὲν εὗρομεν ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ πνεύματι. Καὶ ταύτας δύναται τις εὐκόλως νὰ ἀναγάγῃ εἰς ὀλιγωτέρας. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε, προφανὲς εἶναι ὁ συνδεῶν αὐτὰς σύνδεσμος, ἡ ἐνδοτάτη ἐκείνη ἐνότης, δι' ἧς αἱ δυνάμεις αὗται παρίστανται ὡς προσόντα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως, καὶ οὐχ ἥττον προφανὲς, ἐλπίζομεν, ἡ κοινὴ αὐτῶν ὑποταγὴ εἰς τὴν ἀνωτάτην δύναμιν τοῦ λόγου.

Καὶ τοῦ μὲν ἐνδιαθέτου λόγου αὕτη εἶναι

ἡ φύσις ἡ οὐσία καὶ ὁ ὁργανισμὸς, αὗται αἱ ἐννοιαὶ καὶ αἱ ἀρχαί, τὰς ὁποίας παρέχει, τὰς ὁποίας δὲν λαμβάνομεν ἐξωθεν, ἀλλὰ διὰ τῆς συνειδήσεως ἀνακαλύπτομεν ἐν αὐτῷ, τὰς ὁποίας ἕκαστος ἡμῶν φέρει ἐν ἐαυτῷ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀνεπτυγμένους διὰ τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὡς οὐδεὶς εἶναι παντελῶς ἀμορφος, καὶ ὅτον συνειπῶσιν αὐτὴν τὴν διακρίνουσαν ἡμᾶς τῶν ἄλλων ξέναν λογικότητα· αὗται ἐπὶ τέλους αἱ σχέσεις δι' ὧν ἡ θυμαστικὴ αὐτὴ δύναμις φωτίζει καὶ διέπει τὰς ἄλλας, καὶ εἶναι ὁ κύριος καὶ ἀχώριστος χαρακτήρ τῆς νοητικῆς ἡμῶν ὑποστάσεως, ὅ ἐστι, τῆς ψυχῆς μας. Αὕτη ἐπομένως δὲν ἔχει μόνον τοὺς χαρακτήρας τῆς ἐνότητος, ταυτότητος καὶ ἀντενεργείας, τοὺς ὁποίους συνήθως ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὴν οἱ ψυχολόγοι, ἀλλ' ἔχει καὶ ἕτερον ἐπὶ πάντων καὶ ὑπὲρ πάντας εὐγενέστατον καὶ προφανέστατον χαρακτήρα, τὴν λογικότητα· καὶ ἐν ᾧ διὰ τῆς προσωπικῆς ἀρχῆς ὑποκινεῖ τὰς νοητικὰς δυνάμεις, ἐγείρουσα αὐτὰς μυριοτρόπως καὶ καθιστῶσα δραστηριωτέρας καὶ ἐνεργεστέρας, ρυθμίζει καὶ συμπληροῖ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν διὰ τοῦ λόγου, ὥστε ἐδυνήθημεν ἐπὶ τέλους νὰ ὀρίσωμεν τὴν ψυχὴν λογικὴν ὑπόστασιν, μίαν, ταυτούσιον, ἐνεργὴν, ἔχουσαν ἐαυτῆς συνείδησιν, καὶ δι' ἰδίων δυνάμεων νοοῦσαν τὰ ἄλλα πάντα.

Ὁ δὲ προφορικὸς λόγος, ἀπόρρητος καὶ εἰκὼν τοῦ ἐνδιαθέτου, τὰ αὐτὰ ἔχει στοιχεῖα ἐκφραζόμενα διὰ μέσου διαλέκτων, διαφορῶν μὲν κατὰ τὴν λεκτικὴν ὕλην, ἀλλ' ὁμοίων κατὰ τοὺς πρώτους καὶ θεμελιώδεις καὶ καθολικοὺς τύπους, καὶ οὗς ἡ ποικιλία τῆς ὕλης ὑπάγεται εἰς τινὰ τυπικὴν ἐνότητα ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὴν ἐν πᾶσι τυπικὴν ταυτότητα τοῦ λόγου.

Οὐδὲ ἄλλως ἢ δύνατο νὰ ᾔηται τὸ πρᾶγμα. Τῶνόντι, ἡ φυσικὴ λεγομένη διάλεκτος, ἡ μόνον διὰ τοῦ χρώματος τοῦ προσώπου, διὰ τῆς ἐκφραστικῆς δυνάμεως τοῦ ὀφθαλμοῦ, διὰ χειρονομιῶν καὶ ἀνάρθρων φθόγγων δηλοῦσα τὰ ἐντὸς τῆς ψυχῆς, τὰς βουλὰς οὗτα πρὸς ἀκριβῆ καὶ εὐκρινῆ δῆλωσιν ἰδεῶν καὶ διανοημάτων. Ἡ δὲ τελειοποίησις καὶ ἀνάπτυξις αὐτῆς, ἡ λίαν ἀκύρως τεχνικὴ λεγομένη διάλεκτος δὲν μορφοῦται εἰμὴ διὰ τινος ἀκριβεστέρου προσδιορισμοῦ τῶν λεκτικῶν σημείων πρὸς δῆλωσιν τῶν ἐσωτερικῶν καταστάσεων, ὅστις προϋποθέτει ἐξ ἀνάγκης ἀκριβεστέραν αὐτῶν ἀνάλυσιν, καὶ ἐπομένως ἀφαίρεσιν. Καὶ τῶνόντι, ἀφηρημέναι εἶναι αἱ πλεῖσται τῶν λέξεων· καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀφαίρεσις δὲν γίνεται εἰμὴ διὰ τῆς ιδέας καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ὄντος, ὅ ἐστι, διὰ τοῦ λόγου, οὗτος ἐμελλεν ἐξ ἀνάγκης νὰ παρέξῃ τὸν τύπον οἷαςδὴποτε διαλέκτου. Καὶ τοῦτο ὄχι μόνον ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδεικνύεται, διότι πραγματικῶς ὅλα τὰ μέρη καλούμενα τοῦ λόγου εὐκόλως ἀνάγονται εἰς τὰ πάντε στοιχεῖα τῆς ιδέας τοῦ ὄντος, διότι ἐκφράζουσιν ἢ ὄντα, ἢ μέρη αὐτῶν, ἢ σχέσεις, ἢ προσδιορισμούς, ἢ τοπικὰς καὶ χρονικὰς ἐννοίας. Εἰς δὲ τὰς τοῦ ὄντος ἀρχὰς ὡσαύτως ἀνάγονται οἱ παντοῖοι συλλο-

γισμοί, οὗς διὰ τῶν προτάσεων ἐκφέρουμεν ὥστε, τὸ ὄν. Ὡσα πρότασις, ἐν τῇ φύσει, παρέχει τὸν τύπον οἷαςδὴποτε κρίσεως καὶ προτάσεως, αἱ δὲ τοῦ ὄντος ἀρχαί παρέχουσι τὴν πηγὴν οἷωνδὴποτε συλλογισμῶν. Καὶ οὕτως, ὄχι μόνον ἡ τοῦ ἐνδιαθέτου καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου ταυτότης ἀριδῆλως ἀποδεικνύεται, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς γενικῆς γραμματικῆς θεωρία διαφωτίζεται καὶ φιλοσοφικῶς δύναται νὰ προσδιορισθῇ, καὶ αὕτη τέλος ἡ θεωρία τῆς κρίσεως, ἡ τοσαύτης δυσκολίας παρασχούσα εἰς τοὺς ψυχολόγους, σαφηνίζεται καὶ ἀνύορμητος ἀπορρέει ἐκ τῆς πρώτης λογικῆς θεωρίας.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι ὅσα κατὰ τὸ παρὸν ἐξηγούμεν ἐκ τοῦ πρώτου μέρους τῶν παραδόσεων μας, καὶ λίαν συνοπτικῶς ἐτολμήσαμεν νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δημοσίου. Εὐελπιζόμεθα δὲ, ὅτι ἀπ' οὗ πλατύτερον ἀναπτυχθῶσι, προστεθῶσι δὲ εἰς ταῦτα καὶ τὰ ἐξαγόμενα τῆς περὶ τὰς ἄλλας φιλοσοφικὰς ἐπιστήμας ἀσθενεστάτης ἡμῶν μελέτης, τὰ ὅποια δὲν παύομεν θέτοντες ὑπ' ὄψιν τῶν φιλοτάτων ἡμῶν ὁμιλητῶν, τότε ἴσως ἡ μέθοδος, τὴν ὁποίαν ὡς προγονικὸν καὶ ἀνεξάντλητον πλοῦτον παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ πατέρες τῆς ἐπιστήμης, οἱ καὶ περὶ τούτου πρώτοι καὶ μόνοι τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι, ἀπεδέχθησαν δὲ οἱ ἐμφρονέστεροι τῆς νέας φιλοσοφίας ἀνακαινισταὶ καὶ ἐρμηνεῖς, ἴσως, λέγομεν, ἡ μέθοδος αὕτη φανῇ τότε ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην συντελεστικὴ πρὸς μόρφωσιν τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας, ἥτις ἀνακαλύπτουσα τὴν λογικὴν καὶ ἠθικὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν κόσμον σχέσεις αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀτομικὴν ἀνάπτυξιν τελειοποιεῖ, καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς κοινωνίας παγίονει, καὶ τὴν ἀνωθεν ἀποκεκαλυμμένην ἀλήθειαν εὐσεβῶς ἀποδέχεται, καὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βεβαιοῖ καὶ στηρίξει.

Κερκύρα, τῇ 30 Ἀπριλίου 1856.

Π. ΒΡΑΪΛΑΣ ΑΡΜΕΝΗΣ.

ΠΑΝΘΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

—ο—

Τὸ ἐπὶ τῶν Ἑσπερικῶν ὑπουργείων ἐξέδοτο τὴν 17 Ἀπριλίου διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, Πίνακα περιέχοντα τὸν πληθυσμὸν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1855 ἔτος.

Ἐξ αὐτοῦ πορίζομεθα τὰς ἐξῆς εἰδήσεις:

α' — ὅτι τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος συγκροτεῖται ἐκ δέκα νομῶν.

β' — ὅτι οἱ δέκα νομοὶ συγκροτοῦνται ἐκ τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα ἐπαρχιῶν.

γ' — ὅτι αἱ τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα ἐπαρχίαι συγκροτοῦνται ἐκ διακοσίων καὶ ἐξομῆκοντα πέντε δήμων· καὶ